

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Nouine an veteres imitandi. Capvt XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

duntaxat sufficere existimassent. Sed, & ipsi, qui hoc suadent nunquam ad tantum eruditionis decus, nisi varia librorum lectione effloruissent. Quis enim maior librorum Helluo, quam Seneca? qui omnes ita peruoluit, ut maxima quæque tractans volumina non abstineret ab infimis, quod eius eruditio multiplex, & factum ad omnia, ingenium, satis indicat. Quanti verò fecerit libros sanctus ille doctor, vel illud declarat, quod vnius D. Chrysof. Homilias vbi Parisiensi, diuitijs omnibus refertissima, sed, vel ipsis imperijs anteponebat. Omnino, ut in celo non vnum duntaxat fidus iterum omnium artifex, & machinator Deus collocavit. Sed infinita prope collucantium stellarum multitudine, nobilissimum illud corpus distinxit, ut ex varijs, varia signa mortales edicerent, pari profecto ratione in hac civili vita duces, veluti ingeniorum faces, constituit, quibus ipsa collustraretur. Non ex vno flore ferta conficiunt olitores, sed in diuersis areolis diuersa florum genera studiosissime colligunt, quo suum opus, tum coloris, tum odoris, summa varietate distinguant. Quod natura in suo principatu, hoc ipsum in naturæ imitationes præstant eruditi pictores, qui nõ vno colore tabulas oblinunt, sed multorum temperie artificiosissime variant, & expolunt. Quin ipse Zeuxis omnium in pingendo ingeniosissimus, ut eximiam muliebris formæ dignitatem exprimeret, quinque sibi virgines speciosissimas ad imitandum, à Croronatis dari postulavit, ut in vnam imaginem multarum pulchritudinem transfunderet. At dices, varia lectione obrui, & confundi ingenia, ita est, si infirma sint, si tumultuaria, si perperam legant sine duce, sine luce, sine fructu lectionis.

Quia verò talia sunt puerorum, bene, & salubriter præcipiunt, qui eos, in vnius Ciceronis lectionem inebere, quam diligentissime volunt. Ita enim contingit, ut principem eloquentiæ spiritum, à primario oratore, & feliciter hauriant, & alijs vitijs, quæ imprudens lectio multa secum affert, careant. Accedit, quod tunc debilitati sint stomacho, nec multa concoquere, atque digerere valeant. Verum postquam salubriori succo, à principijs fuerint imbuti, nihil vetat, quo minus varia perlegant, ut ab aliorum virtutibus aliquid trahant, quod suis astant fundamentis, quin & ex ipsis, quos animaduertent erroribus in stylo, fiant cautiore. Sit igitur noster ille imi-

Libri per multi ad multiplicem eruditionem nec. ff. ary. Simile de fideribus.

Cic. de inuent.

tator, ut prudens ille Vlysses, qui

πολλὰν ἄνεα καὶ πόον ἔγνον

Multorum mores vidit, et urbes.

Vel etiam, ut magnus ille Antonius, qui in spiritualis vitæ studio currens, ex multorum virtutibus perfectissimam veluti vitæ tabulam collustraret. Nihil verò vetat in hac lustratione omnium, vnum nobis, eumque optimum, & in facultate, quam consecramur Principem eligere, cuius pabulo potissimum innutramur, quod spectatissimis viris, video contigisse, qui singulares aliquos authores habuerunt in delicijs, quos è sinu raro deponebant, dissuauiebatur Philolaum Plato, Platonem Cicero, Alexander Mammæ officia Ciceronis assiduò legēbat, D. Paulum Andronicus imperator supra ceteros amavit, in vno Tertulliano D. Cyprianus conqueiescebat.

Aliquis in cipius ad iher ad fo miliari di suatudini diligenda

Novine an veteres imitandi.

CAPVT XIII.

VT vno veteri, sic antiquis authoribus omnium penè hominum consensus plus laudis, & exultationis tribuit. Imò, & novos fastidiosa sæcula, aut respuunt, aut infra merita longè deturunt; huc spectat querela Valerij Martialis.

Esse quid hoc dicam, viuis quod fama negantur?

Et sua quod rarus, sacula lector amat?

Hi sunt inuidia nimirum regule mores

Præferat antiquus semper, ut illa nouis.

Sic veterem ingrati Pompeij querimus umbram,

Et laudant Catuli vtilia templa senes.

Ennius est lectus saluo tibi Roma Marone?

Et sua riserunt sacula Maonidem.

Rara coronato plausere theatra Menandro,

Norat Najonem sola Corinna suum.

Cornelius Tacitus hoc ascribit hominum malignitati, sicut Martialis inuidia. *Vitiomalignitatis humana vetera sunt in laude, præsentia in fastidio.* Omnibus enim insum est, ut rarò (quod ait ingeniosus poeta) velint ingenio cedere, & hanc laudem affectent, quam dum vident ab alio præcipi, palmam eius adhuc nascentem conantur infringere. Accedit, quod veteres veluti in partem gloriæ hereditatem, & longa sæculorum serie corroboratam venerint, de cuius gradu à nouis, licet ingeniosissimis deiici, nullo modo possunt. Quæ opinio eruditionis, etiam falsa fuisset, aut re ipsa mi-

Martial. l. 1. ep. 10.

Cornel. Tac. l. 1. ep. 10. Cur noui sint in fastidio.

ROS,

nor, tamen adeo omnium mentibus inoleuit, ut difficulti negotio diuelli possit.

Qui fictitium suis grunnitum simulabat Parmenio, Graeci olim theatri amores, & deliciae, tantam sibi apud omnium animos conciliarat dexteritatis opinionem, ut ipsi porcorum grunnitus editi, nihil ad Parmenionis suum esse dicerentur: simili ratione nouorum industria, licet re ipsa excellentissima, fama, & iudiciorum malignitate, saepius obruitur.

Veteres non tantum opinione nouis antecellunt. Cur veteres nouis praestantiores.

An etiam extant legitima caussae, cur nouis veteres praeferrantur, neque illud in sola opinione temeritate situm est, atque collocatum? Primum illi, quo a fonte propius abfuerunt, magis sinceros nuulos videntur exhaustisse, qui inde per varia ingenia, eaque, ut fert humana imbecillitas, diuersis vitijs oblita, suae integritatis plurimum amiserunt. Deinde quod ad eloquentiae rationem maxime attinet, antiqui fere omnes molesta peregrinatum linguarum disciplina exsoluti, toti in suam incubuerunt, ex quo contingit, ut naturae praesidijs instructi, mox arte, & continua exercitatione corroborati, incredibiles facerent progressus. At nos in linguis a puero triti, & quasi in necessitatis pistrinum amandati, tarde admodum sapere incipimus. Quid, quod illi, qui in vnoquoque genere excellentes fuerunt, in vnam, quam ipsi delegerunt facultatem, toto animi impetu se coniecerunt: nos leuocinante curiositatis malo volitamus per omnia, & passim *Coruos insequimur* (ut ait ille) *restas, lutos*, nihil dum mente concipientes, in quod defixa nostra conquiescat industria. Postremo, quae antiqui oratores scripserunt, ea magno labore multorum annorum curriculo, ingenti studio elaborarunt, quod se aternitati pingere augurarentur. Nos informes plerumque foetus, & cruda adhuc studia in lucem hominum propellimus, quo fit, ut ad veterum decus raro quis accedat.

Neque verò hoc à me ita dictum veim, ut omnes continuo nouos authores repudiandos putem. Sunt enim plerique, vel supra veteres, eximij. Sed in euoluendis antiquis teritur via securior.

Qui maxime inter veteres imitandi, obiter notantur.

CAPVT XIV.

Quid singulis auctoribus

Thucydides densus, & breuis, & semper instans sibi, lasciuientis orationis luxuriam

tanquam falce resecat.

Herodorus dulcis, fufus, & quasi amnis sine falebris iucunditatem asperget.

Xenophontus in affectata iucunditas, sed quae nulla affectatio consequi possit lepore, & gratijs verba perfundet.

Plato non linguae solum, verum etiam animi, ac virtutis Magister dictis afferet maiestatem.

Aristoteles doctus, acer, acutus, neruus, & iudicium conferet.

Isocrates nitidus, & comptus dicendi venter instillabit, & structuram orationis numeris quasi pictis a farotis, vermicularam distinguet.

Demosthenes, quo nec grauior vsquam, nec temperatior vim, iudicium, lacertos, temperanti largietur.

Philo Platonis æmulus in sensibus, & verbis amplitudinem, atque admirabilitatem.

Iosephus antiquitatum Iudaicarum scriptor characterem virilem, accuratam iudicij limam, & ubi vult oratorem agere, aureum sententiarum, & verborum flumen.

Dio Chryostomus, Cornu est quoddam (ut aiunt) Amalthea ita dicendi vehementia veritate, & varietate praestat. Siquidem Platonem, & Demosthenem sequutus, candore quodam, ac contra simplicitatem responderet, ut ait *Philostatus*, *καὶ ὁπότερ αἱ μαγὰδες τοῖς ὄργα τοῖς προσήξει*. Ut Organus allonant tibiae, sic ille magnis istis Heroibus, elegantibus modulis accinit.

Photius in bibliotheca. Synes. in Dioue. Ion. in Omp. & M. γὰρ, seu Mάγαν τριβίαν vocat, teste Didymo.

In eo excellens affectuum temperatio, vibrata acius enthymemata, exemplorum copia, ac plerumque ad exhilarandam orationem fabulæ, narrationesque intertextæ: Compositio, ut Philosophum decebat, nihil habet, aut sublimitatis ostentandæ, aut captandæ iucunditatis gratia innouatum.

Plutarchus, nunquam satis laudatus author, non inanem dictionis fucum, & pueriles calamistros, sed magnum iudicij in disserendo lumen, dispositionis accuratam rationem, & optimarum rerum ingentem sylvam legentibus suggerit. Is verò est Oceanus.

Εἰς ὅσους πάντες ποταμοί, καὶ πάντα δάλασσα,

καὶ πάντα κήνηαι

& quod *Agathius* scholasticus, de eo scripsit *ὄχι ὁμοίον ἔχει*. Nullus ad innutriendum styliū vberior est, aut opulentior.

Dionysius Halicarnassicus, qui tam lubenter

R

Cenfo